

← **LINNAMÄEL**
Tarmo Kadaka majapidamises on leitud taaskasutus kõiksugusele vanakraamile.

ne mast püstitati aeda mahavõetud kirsipuu kannule.

Head nahka sellest ajutisest lahendusest siiski ei tulnud, sest mast sai liiga madal, majade vahel tekkis turbulents, tuulik laperdas ühte suunda ja teise suunda. Kadakas ei jätnud jonnki ning leidis masti, mis tuulikut kindlalt püsti hoiab ja mida on hõlbus käsitada.

“Esimese masti tegin ise. Polnud suurem asi, sai selline nässakas. Aga see, mis praegu püsti, on tipp-topp. Mast on kogu süsteemi üks olulisemaid lüüsid. Esimene mast oli liiga madal ja liiga “pehme”. Mast peab olema viis–kuus meetrit metsa piirist üle, et tuulik stabiilselt töötaks ja energiat toodaks. Kuue meetri kõrgusel, majade vahel ja allpool metsa piiri ei tooda tuulik eriti midagi. Parem panna väiksem generaator kõrgemale kui võimalik, generaator madalamale,” on meistrite oma vigadest õppinud. Ta soovib seda reeglit kõigil tuulikuomanikel kindlasti arvestada.

Vii ainult minema. Korraliku tuulikumasti leidis Kadakas ühest kunagisest Nõukogude sõjaväeosast. See oli 1980ndatel Haapsalu lähistel püsti pandud. Võib-olla Soome telekanalite vaatamiseks. Naabruses elavad inimesed kartsid, et mast võib ühel päeval ümber kuk-

Ä Taust Raamat

“Elekter päikesest ja tuulest”

Lood Eesti inimestelt päikesest ja tuuleenergia kasutamisest ja kasulikud vihjed ise elektri tootmiseks.

Autorid: Rein Pinn, Merike Pinn
Aasta: 2012

kuda. Vundamenti polnud, mast oli viltu vajunud. Kadakas sai ehitise lubadusega, et võtab selle pahandust tekitamata maha ja viib ära.

Kadakas on valanud betoonaluse ning mast on keeratud kruviga maasse. Kruvi on üle meetri ja sellelegi on betoon ümber valatud. Tuulegeneraator vuhiseb maapinnast umbes 22 meetri kõrgusel. Rootori läbimõõt on kolm meetrit, arvestuslik võimsus 200 vatti labade tööpinna ruutmeetri kohta, normaalsetes tingimustes teeb see ühe kilovati ja maksimaalne võimsus 1,4 kilovatti. Kõige parem energiatootmise tuulekiirus on kuus-seitse meetrit sekundis. Kui tuul väga tugevaks läheb, keerab generaator end ise füüsiliselt tuulest välja või seiskab mehaaniline pidurdussüsteem tuuliku.

Päike töötab tuuliku tuules. Naabreid tema katsetused ei sega ning ümberkaudsed kiidavad mehe leidlikkust ja ettevõtlikkust. Ajal, mil tuulik aias alles oma kohta otsis, täiendas ta oma energiasüsteemi kahe päikesepaneeliga.

Selgus, et päikesepaneelid on väga tõhusad elektritootjad ning Kadakas kruvis kuurikatusele veel 16 paneeli. Nüüd toodavadki tema elektrijaamas energiat nii tuul kui ka päike. Kumb efektiivsem on, sõltub ilmast. Kui on päikest, siis kipub